

Broj 49
oktobar 2023.

BILTEN

Dekarbonizacija: Šta čeka Srbiju?

Uroš Bider, Petrol: Nastavljamo razvoj

Senka Walid: Teme i zaključci Svetskog naftnog kongresa

Poslovanje naftaša u 2023: Posle rekordnih profita stigla stabilizacija

SADRŽAJ

UVODNIK

3 Danijela Tadić: Novo ime i strategija brenda WPC-a

TEMA BROJA

4 Jelica Putniković: Dekarbonizacija: Šta čeka Srbiju?

TEMA

9 Vladimir Spasić: Business as usual: Posle rekordnih profita stigla stabilizacija

INTERVJU

12 Uroš Bider: Nastavljamo razvoj kompanije

REPORTAŽA

16 Senka Walid: Razglednica iz Kalgarija

INTERVJU

19 Đorđe Maroš: Naftno-gasni zanat neće izumreti

DOSIJE

21 Deset odabranih vesti iz sveta nafte i gasa u 3. kvartalu 2023.

NAŠE ČLANICE

23 NIS: Aktivnosti NIS-a u kvartalu

29 SRBIJAGAS: Srbija neće imati problema sa snabdevanjem gasom

33 LUKOIL: Aktivnosti LUKOIL-a u kvartalu

Uvodnik

Novo ime i strategija brenda WPC-a

Svetski naftni savet (WPC) objavio je da će raditi pod novim imenom WPC Energy, Svetski naftni savet za energetiku. WPC je ovu promenu, novi vizuelni identitet i novu strategiju brenda najavio u Kanadi, na nedavno održanom kongresu u Kalgariju. Na ovaj korak odlučili su se zbog proširivanja fokusa na nove energetske trendove i sveobuhvatnijeg pregleda na energetiku u ovim dinamičnim vremenima.

Ovaj potez odražava proširenje fokusa organizacije da podstakne globalni uticaj na energetski sistem sa niskim sadržajem ugljenika kroz raznoliku i održivu kombinaciju izvora energije. Organizaciju će predstavljati novi logo i novi slogan: Svetski forum za energetske transformacije.

WPC Energy sprovodi tekući strateški pregled kako bi olakšala dijalog i podstakla veze u svim delovima energetske pejzaža, rekao je Pedro Miras Salamanka, predsednik WPC Energy.

„Zalažemo se da se sve energije i tehnologije moraju prihvatiti kako bi se suočili sa izazovom da se planeta energizira na odgovoran način. Kako se menja naša poslovna strategija, tako se menja i naša strategija brenda — i kao takva ovo predstavlja najznačajniju promenu našeg identiteta u našoj 90-godišnjoj istoriji“, rekao je on.

Projekat rebrandiranja je preduzet tokom 2023. godine u zajedničkom pristupu koji je vodila renomirana kompanija Interbrand, vodeća svetska konsultantska kuća za brendove.

WPC Energy je osnovana 1933. godine nepolitička organizacija sa dobrotvornim statusom u Velikoj Britaniji i akreditacijom nevladine organizacije od strane Ujedinjenih nacija. WPC Energy organizuje najveći svetski kongres nafte i gasa svake tri godine, pokrivajući sve aspekte energetske industrije, uključujući upravljanje njenim društvenim, ekonomskim i ekološkim uticajem.

Novi naziv i vizuelni identitet stupio je na snagu nakon održavanja 24. Svetskog naftnog kongresa u Kanadi koji je održan sredinom septembra, na kome je između ostalog odlučeno i da se nakon održavanja svetskog naftnog kongresa u Rijadu 2026. godine, ova prestižna energetska manifestacija počne da se održava čak na period od dve godine, te će nominovane zemlje koje žele da budu domaćini novog svetskog kongresa za 2028. godinu biti predloženi uskoro.

Reč je o prestižnom energetske forumu kojem prisustvuju predstavnici država i vlada energetske lidera u oblasti nafte i gasa, zatim vodeće kompanije koje posluju u ovoj oblasti, kao i eksperti koji će diskutovati o izazovima i mogućnostima upravljanja svetskim naftnim i energetske resursima u izazovnim globalnim okolnostima i okolnostima energetske tranzicije.

Svetski naftni kongres održava se na svake tri godine u zemljama članicama Svetskog naftnog saveta, a ovogodišnji 24. po redu pod temom „Tranzicija energije: Put do nule“ je organizovan kroz strateške i tehničke sesije, panele, ali i sajamsku manifestaciju. Kongresu je i ovaj put prisustvovala delegacija Nacionalnog naftnog komiteta Srbije, a organizovani su brojni susreti sa međunarodnim delegacijama koji su bili veoma važni za razmenu znanja i iskustava u oblasti nafte i gasa.

Danijela Tadić,

Nacionalni naftni komitet Srbije, Eksterne komunikacije NNKS

TEMA

Dekarbonizacija: Šta čeka Srbiju?

Priredila Jelica Putniković, osnivač i glavni urednik portal "Energija Balkana"

EU je donela uredbu koja je stupila na snagu 1. oktobra ove godine, kojom pokušava da smanji emisije gasova sa efektom staklene bašte za 55 odsto do 2030. i postigne klimatsku neutralnost do 2050. godine. Konkretno, uredbom se reguliše mehanizam za takozvano prekogranično prilagođavanje ugljen-dioksida (CO₂). Uredba se odnosi na uvoz proizvoda u EU pri čijoj izradi se proizvodi velika količina CO₂. Biće primenjivana u skladu sa međunarodnim pravilima trgovine, kako bi se postiglo smanjenje emisije gasova staklene bašte pri proizvodnji cementa, aluminijuma, veštačkih đubriva, električne energije, gvožđa i čelika.

Prelazna faza primene uredbe trajaće naredne dve godine, dok će prvi izveštaj uvoznici proizvoda podneti Evropskoj komisiji već do 31. januara 2024. godine. Tokom prelazne faze trgovci imaju obavezu izveštavanja samo o obimu (direktnih i specifičnih) emisija CO₂ ugrađenih u uvozni proizvod koji podleže mehanizmu – bez plaćanja takse.

Postepena naplata takse počinje 1. januara 2026. godine a iznos od 100 posto od 2034. Tada emisije moraju biti iskazane u obliku CO₂ po toni uvezene robe.

Iz Evropske komisije kažu da prelazna faza do 2026. godine daje dovoljno vremena preduzećima da se pripreme za početak naplate prekogranične takse. Još dok se govorilo o uvođenju ove uredbe i energetske stručnjaci i ekonomisti su ukazivali da je reč o protekcionističkoj meri, koju razvijene zapadne

zemlje uvode da bi svoje tržište, a time i svoje kompanije, zaštitili od konkurentne robe iz zemalja u razvoju, pre svega Kine. Sve se sprovodi pod izgovorom sprovođenja politike zaštite životne sredine i dekarbonizacije.

“Green Deal”

Uvođenje poreza na CO₂ ima određeni protekcionistički element jer će pomoći u sprečavanju izmeštanja proizvodnje van granica EU. Srbija, kao zemlja koja nije članica EU, ukoliko želi da izvozi na tržište EU mora da poštuje pravila evropskog tržišta. Ceo sistem trgovinske politike je tako postavljen da predstavlja nijanse od slobodne trgovine do protekcionističkih mera, kaže dr Sanja Filipović, naučna savetnica u Institutu društvenih nauka i redovna profesorka Univerziteta Singidunum, govoreći o tome koliko su ove mere Brisela protekcionističke za privredu članica EU.

„Zelena tranzicija je dugoročan proces koji podrazumeva sveobuhvatnu transformaciju društva sa ciljem da se postigne klimatska neutralnost. Na nivou EU ključan strateški dokument u tom pogledu je Green Deal, koji je usvojen u decembru 2019. godine.

Zapravo, Green Deal je strateški dokument, koji definiše da EU do 2050. godine treba da postane klimatski neutralan kontinent. Odnosno, da se nivo emisije CO₂ do 2030. godine smanji za 55% u odnosu na 1990. godinu.

Dakle, u pitanju je jedan vrlo ambiciozan dokument, koji dalje prate brojne direktive, regulative, institucije, programi i finansijska sredstva namenjena da se ciljevi ostvare. Srbija, ukoliko želi da bude članica EU, mora svoj zakonodavni okvir da harmonizuje sa regulativom EU“, objašnjava dr Filipović.

Ova mera EU posebno će pogoditi energetske intenzivne sektore industrije. Reč je o takozvanom CBAM mehanizmu (mehanizmu za prilagođavanje ugljenika na granici (CBAM - Carbon Border Adjustment Mechanism), odnosno uvođenju CO2 poreza za proizvode koji dolaze iz trećih zemalja na tržište EU.

Konkretno, ova mera će pogađati proizvodnju gvožđa, čelika, aluminijuma, cementa, veštačkih đubriva, električne energije i hidrogena (vodonika).

CBAM će najviše pogoditi izvoz gvožđa, čelika i aluminijuma iz Rusije i Kine. Dodatno, pogodiće

izvoz veštačkih đubriva iz Rusije. Ove dve zemlje su najveći izvoznici, ali neće zaobići ni Veliku Britaniju, Norvešku i Tursku.

Dr Filipović objašnjava da će uvođenje poreza po osnovu CBAM na definisane proizvode iz pomenutih sektora, a koji se proizvode u Zemljama Balkana, svakako povećati njihovu cenu na tržištu EU.

Posledice po cenovnu konkurentnost

Stoga se postavlja pitanje da li bi usled toga ti proizvodi i dalje bili cenovno konkurentni na tržištu EU. Na primer, Srbija oko 60% svoje spoljnotrgovinske razmene ima upravo sa EU, a proizvodi iz pomenutih sektora tokom 2021. godine činili su oko 12% ukupnog robnog izvoza Srbije u EU. Uz to, treba imati u vidu da je naša privreda četiri puta energetske intenzivnija od EU i da generalno moramo da radimo na unapređenju konkurentnosti.

Na nedavnom skupu održanom u Novom Sadu, SEE ENERGY- Connect & Supply VI dekarbonizacija je bila jedna od glavnih tema. Dušan Macura, rukovodilac sektora za proizvodnju i distribuciju toplotne energije u JKP Novosadska toplana je podsetio da se oko 33% je energije potroši u zgradama, 33% u industriji i ostatak od 30% u transportu. I, mada svet, a posebno EU ide ka tome da smanji upotrebu fosilnih goriva, čijom potrošnjom čovek proizvodi najviše CO² evidentno je da, na primer, u transport svet troši samo 4% energije iz obnovljivih izvora.

Ovaj stručnjak ističe da je udeo fosilnih goriva u ukupnoj potrošnji primarne energije danas manji nego pre deset godina. Ali, da je, istovremeno, potrošnja primarne energije iz fosilnih goriva u poslednjih 10 godina porasla.

Srbija i zemlje koje su tek započele energetska tranziciju ka zelenim izvorima energije. a koje, takođe, nisu ni članice EU danas svoj put ka dekarbonizaciji sprovode pod paskom Energetske zajednice Jugoistočne Evrope.

„Ne može biti uspešne dekarbonizacije ukoliko Evropska unija ne formalizuje i institucionalizuje kontinualnu finansijsku podršku do izlaska EnZ iz uglja”, kaže stručnjak sa energetike Ljubo Mačić (Na slici dole), koji je specijalni savetnik u Ekonomskom institutu i nekadašnji predsednik Saveta Agencije za energetiku Republike Srbije (AERS).

Podsećajući da je Pariskim sporazumom o klimi Srbija, zajedno sa potpisnicima Ugovora o osnivanju EnZ, gotovo kao i sve zemlje sveta, prihvatila da je potreban odgovor na neposrednu pretnju klimatskih promena Mačić ističe da je energetika sektor koji emituje oko tri četvrtine gasova sa efektom staklene bašte (GHG), uglavnom ugljen-dioksida, koji izazivaju globalno zagrevanje planete. Stoga će, kako kaže, promene u energetici, odnosno energetska tranzicija, najviše i najbrže doprineti zaustavljanju ovih procesa.

„Bitna je razlika između sadašnje i prethodnih energetska tranzicija. Sve prethodne su bazirane na već dostignutoj ekonomskoj prednosti novih resursa i tehnološkom napretku (od biomase i rada mišića ka uglju, ka nafti, ka gasu). Saznanje da je život na planeti ugrožen nepovratnim klimatskim promenama, značilo je da ova tranzicija ne može da čeka prirodnu putanju – ekonomsku i tehnološku zrelost novih tehnologija. Prelazak na energetske tehnologije pri čijem korišćenju se ne emituje ugljen-dioksid je morala biti ubrzana regulatornim podsticajima i javnim politikama, pa je kupci energije i države moraju još uvek, unapred finansirati. Promovišu se i ubrzava primena i nekih tehnologija koje nisu sasvim izvesne i nije sigurno kada će biti komercijalizovane. U skladu sa tim, nosioci javnih politika preuzimaju veliku odgovornost u svakoj zemlji za puteve i uspešnost ovakvih usvojenih politika i promena. Odgovornost je naročito velika u zemljama u razvoju čija je otpornost na neuspešne politike i poremećaje manja”, kaže Mačić ukazujući da je prirodno da u očigledno kompleksnim i neizvesnim uslovima, postoje nesaglasnosti oko toga kako će se tranzicijom upravljati i kako je finansirati.

Jedna od ključnih mera koja treba da dodatnom ekonomskom prinudom podstakne smanjivaje korišćenja fosilnih goriva i visokih emisija GHG, jeste uvođenje cene emisije ugljen dioksida – CO₂ (Carbon pricing).

Emissions Trading System

U svetu su u primeni dva dominantna mehanizma cene emisija ugljenika: (1) Sistem trgovine emisijama (Emissions Trading System – ETS), primenjen u EU i (2) karbon takse (Carbon taxes).

Mačić navodi da ETS funkcioniše na principu „ograniči“ i „trguj“. Limitiraju se ukupne emisije, koje se regulisano postepeno smanjuju. Emiteri kupuju ili dobijaju emisione dozvole kojima mogu trgovati. U slučaju primene karbon taksi, cena emisije ugljenika (ili emisije ugrađene u upotrebljeno gorivo) se određuje unapred za neki naredni period.

„Generalno, karakteristike ETS-a su: izvesnost dostizanja ciljanog smanjenja emisije; mogućnost međunarodne saradnje; ekonomska efikasnost, ali nedovoljna i neizvesna ako je tržište emisioh dozvola malo i nije likvidno, pa može biti izloženo uticaju dominantnog učesnika ili volatilnim cenama, što može biti slučaj u malim zemljama, kao što je Srbija; neophodno duže vreme za implementaciju do uspostavljanja i funkcionalnost kompleksnog sistema, zbog dodatne infrastrukture i potrebnih administrativnih, stručnih kapaciteta.

Na drugoj strani, karbon takse se mogu uvesti brzo, oslanjajući se na postojeću poresku infrastrukturu, bez nove tržišne infrastrukture, a obezbeđuju predvidivost cena i prihoda i stabilnost investicionih uslova”, kaže Mačić.

Ukupno je u 2022. različitim mehanizmima primene cena emisije obuhvaćeno 23% svih emisija GHG u svetu, u 73 jurisdikcije (ne samo država, nego i delova država), uključujući i Kinu. Drugi bitan globalni pokazatelj je da je cena emisije ugljenika primenjena u visoko razvijenim zemljama i delom u srednje razvijenim.

„Smatra se da će primena cene emisije ugljenika efikasno delovati i podsticati dekarbonizaciju, ukoliko je cena preko 50 € po toni CO₂.

Međutim, sada je samo oko 5% ukupnih globalnih emisija pokriveno cenama koje su iznad te granice i to skoro u celini u ETS Evropske unije, ali tek od pre dve godine. Na drugoj strani, cena u kineskom ETS je oko 10 \$ po toni. CBAM mehanizam, kojom se štite EU proizvođači šest roba (električna energija, gvožđe i čelik, cement, đubriva, aluminijum i vodonik) od konkurencije iz uvoza iz zemalja koje ne primenjuju cene emisije ugljenika konkretno znači da će uvoznici ovih roba morati od 2026. godine da plate u budžet zemlje uvoznice razliku između cene emisije u EU ETS i cene emisije u zemlji iz koje roba potiče (kod nas u Srbiji sada 0 €/t).

Treće zemlje, čija su tržišta električne energije spojena sa EU tržištem, mogu dobiti vremenski ograničeno izuzeće do 2030, pod uslovom da se prihvati primena cene emisije iz EU ETS, primena svih EU energetske i klimatskih propisa, pa i onih koji do sada nisu bili u Ugovoru o osnivanju EnZ itd. Primena CBAM određuje i uslove povezivanja tržišta električne energije ugovornih strana EnZ sa EU tržištem, a može ga i onemogućiti”, objašnjava Mačić.

Govoreći o tome da je finansiranje kapitalno intenzivnih investicija kakve zahtevaju OIE, otklanjanje posledica promene energetske strukture u regionima oslonjenim na uglj zahvaćenim tranzicijom i zaštita siromašnih kupaca i konkurentnosti privrede kompleksan poduhvat za svaku zemlju Mačić poručuje da se to posebno odnosi na zemlje na nižem nivou razvoja.

Sigurno je da će svaka zemlja morati sama da obezbedi veći deo sredstava za sopstvene transformacije i tranziciju.

„Međutim, imajući u vidu Ugovor o osnivanju EnZ (bez obzira što taj Ugovor ne obuhvata klimatske promene), zatim poziciju ugovornih strana u pristupanju EU, ali i ulogu i obaveze EU, nije moguća energetska tranzicija brzinom koja prati energetske klimatske ambicije EU, bez finansijske podrške EU.

Značajna podrška koja sada pruža EU u svim oblastima, daleko je od onoga što je potrebno za višedecenijski proces tranzicije” kaže Mačić napominjući da „ne postoji nikakva indikacija u dokumentima EU da je ona spremna da uspostavi i finansijski podrži zaseban namenski izvor finansiranja za EnZ, simetričan onome kakav se kroz posebne mehanizme primenjuje u EU u cilju adekvatne podrške ciljevima i mehanizmima dekarbonizacije.

U EU je uspostavljen Mehanizam pravedne tranzicije (Just Transition Mechanism – JTM), sada za budžetski EU period 2021-2027. godina. U njegovom

okviru se finansiraju aktivnosti iz Fonda za pravednu tranziciju (Just Transition Fund), zajedno sa posebnom šemom u okviru InvestEU i kombinovano sa kreditnom linijom za javni sektor sa EIB (najavljeno je do EUR 100 milijardi). Ovom podrškom se ubrzava tranzicija i ublažava njen društveno-ekonomski uticaj, a sprovodi se pod zajedničkim upravljanjem, u okviru kohezione politike, koja je glavna politika EU za smanjenje regionalnih razlika i za rešavanje strukturnih promena u EU.

Na primer, u okviru takve politike, Evropska komisija je decembra 2022. usvojila jedan od takvih programa – za Poljsku, vredan EUR 3,85 milijardi, u okviru EU budžetskog perioda 2021-2027. namenjen za pet ugljarskih regiona.

Ovaj stručnjak zaključuje da Ugovorne strane EnZ bi trebalo da pripremaju i počnu primenu cene emisije ugljenika.

„Integracija u EU ETS, kao konačno rešenje, bi morala omogućiti dovoljno dug prelazni period sa besplatnim emisionim dozvolama. Ukoliko to nije moguće, ugovorne strane treba da razmotre i druge mehanizme cene ugljenika (npr. karbon takse) do ulaska u EU.

Ne može biti uspešan pokušaj brzog uvođenja u EU režim, zonu najviših svetskih cena emisije ugljenika, na uniforman način, energetske i političke heterogenog, najnerazvijenijeg evropskog regiona, kome kapital nije dostupan pod povoljnim uslovima. Regionalni ETS bi morao prethodno da razreši brojna već otvorena i još nesagledana nacionalna i međunarodna, pravna, ekonomska, fiskalna i druga pitanja, da bi mogao biti uspostavljen i funkcionalan. Uveren sam da to nije moguće”, kategoričan je Mačić.

(Korišćene fotografije: foto arhiva kompanije NIS)

ANALIZA: Poslovanje naftaša u ovoj godini

Business as usual: Posle rekordnih profita stigla stabilizacija

Piše: Vladimir Spasić

Korišćene Prvo veliki pad, zatim veliki rast, i na kraju stabilizacija. Već viđeno? Da, kratko bi rekli menadžeri naftno-gasnih kompanija. To je ono što se već dešavalo, i što će se, verovatno opet dešavati. Prva polovina 2023. godine, očigledno, predstavlja stabilizaciju, koja se ogleda u padu profita naftno-gasnih kompanija od desetak do više od 70 odsto. Sredinom 1973. cena barela sirove nafte bila je 25 dolara, ali onda je usledio Arapski naftni embargo zbog Četvrtog izraelsko-arapskog rata. Samo godinu dana kasnije koštala je 65 dolara, a krajem 1980. neverovatnih skoro 150 dolara. Ali, godinu ipo kasnije pala je na ispod sto dolara, a onda se stabilizovala u opsegu 40-60 dolara.

Takvih situacija bilo je još nekoliko, samo u periodu posle Drugog svetskog rata.

I sada je scenario bio sličan. Cena nafte je pre pandemije COVID-19 bila oko 70 dolara za barel, pa je 2020. pala na oko 40 dolara. Ali, oporavak privrede i potrošnje građana posle "zatvaranja" je pogurao na 70 dolara, a zatim rat u Ukrajini na 120 dolara

U prvoj polovini 2023. cena je oko 80 dolara.

Ipak su to dobri rezultati

Naftno-gasne kompanije su listom zabeležile pad profita u prvoj polovini ove godine u odnosu na 2022. Ali, osim toga njihovo poslovanje od januara do juna obeležile su i rekordne proizvodnje nafte i prirodnog gasa, kao i rast direktnih - dividende i indirektnih - otkup sopstvenih akcija (eng. buyback) isplata investitorima.

Najmanji pad profita među naftnim gigantima, procentualno gledano, zabeležio je Total Energies, sa 10,6 na 9,6 milijardi dolara ili devet odsto, s tim da su povećane investicije 60 odsto.

Na nedavno održanom Danu za investitore TotalEnergies je saopštio da očekuje da će ove godine akcionarima podeliti 44 odsto tokova gotovine, kao i da planira da taj iznos bude veći od 40 odsto posle 2023.

Ovakve isplate investitorima su veće od pojedinih evropskih konkurenata, kao što je, na primer, Shell koji ih je nedavno povećao na 30-40 odsto operativnih tokova gotovine.

Inače, Shell je zabeležio pad profita sa 25,1 milijarde dolara na 11,9 milijardi dolara. To je pad od 53 odsto, a i investicije su smanjene tri odsto.

ExxonMobil je, slično francuskom gigantu, zabeležio dosta manji pad profita od ostalih giganata u sektoru - samo 17 odsto, sa 23,3 na 19,3 milijarde dolara, uz rast investicija 32 odsto.

Odlične rezultate, Daren Woods, predsednik i izvršni direktor kompanije, objasnio je rečima da ubiru plodove mera koje su ranije preduzeli kako bi poboljšali profitabilnost. Zarada je, kako je objasnio, bila duplo bolja nego što je bila u sličnim cenovnim okolnostima samo pet godina ranije.

ExxonMobil je tako na putu da smanji troškove za devet milijardi dolara u poređenju sa 2019, a u isto vreme proizvodnja je povećana 20 odsto u odnosu na prošlu godinu.

Kompanija uz to, kako je rekao Woods, predvodi energetska tranziciju u industriji kupovinom firme Denbury, kompanije koja se bavi hvatanjem, korišćenjem i skladištenjem CO₂ (eng. CCUS) i potpisivanjem ugovora za tri globalna projekta za CO₂ offtake.

BP je izuzetak jer je jedini imao rast profita s obzirom da je u prvoj polovini 2022. imao minus od 1,8 milijardi dolara, a sada profit od 11,8 milijardi dolara.

Na polovini godine, Bernard Looney, izvršni direktor, rekao je da je iza njih još jedan kvartal dobrih rezultata u vremenu kada se kompanija transformiše.

Dva američka giganta, ConocoPhillips i Chevron, izdvojila su se po tome što su zabeležila istorijske rekorde u proizvodnji nafte i gasa.

Dobit kompanije Chevron u prvoj polovini godine bila je 12,6 milijardi dolara ili 30 odsto manja u odnosu na 18 milijardi dolara u 2022.

Mike Wirth, predsednik i izvršni direktor kompanije, izjavio je da su rezultati odlični i da su vratili rekordni iznos akcionarima. Samo u drugom kvartalu deoničari su dobili 7,2 milijarde dolara, naveo je on.

Kompanija je dostigla rekordnu kvartalnu proizvodnju sirove nafte u Permskom basenu, najvećem američkom polju naftnih škriljaca, od 772.000 barela dnevno. Ujedno to je i deset odsto veća proizvodnja u odnosu na prošlu godinu.

Istorijski rekordnu proizvodnju u drugom kvartalu imala je i kompanija ConocoPhillips, uz pad profita. Zarada je u prvoj polovini godine smanjena 52 odsto, sa 10,9 na 5,2 milijarde dolara.

Ryan Lance, predsednik i izvršni direktor kompanije, istakao je da imaju dovoljno sredstava i za isplatu dividendi i za nove investicije, i da ne moraju da štede na dividendama ili ulaganjima.

Nastavićemo da jačamo našu raznovrsnu bazu resursa što će nam omogućiti da ostvarimo konkurentan priliv gotovine i povraćaj ulaganja u narednim decenijama, poručio je optimistično Lance.

Vladine mere utiču na konkurentnost kompanija

I evropske odnosno regionalne kompanije imale su značajan pad profita, još veći nego mejdžori.

OMV je zabeležio pad sa 3,4 milijarde evra na 918 miliona evra ili 73 odsto i smanjenje investicija 13 odsto. Pad profita od 65 odsto imala je kompanija INA - sa 230 na 80 miliona dolara uz pad investicija od 27 odsto.

Zsuzsanne Ortutay, predsednice Uprave, izjavila je da je modernizacija Rafinerije nafte Rijeka završena 78 odsto i da je krajem aprila počela prerada.

Tokom drugog tromeseča 2023. dogodile su se, kako je istakla, i važne promene u portfelju kompanije, pa je prodana Petrokemija, a ojačano je prisustvo na slovenačkom tržištu povećanjem udela u OMV Slovenija na 33 odsto. Ta transakcija osigurala je, kako je rekla, dugoročno tržište za proizvode Rafinerija nafte Rijeka.

Trebalo bi naglasiti da će se zbog normalizacije makro okruženja ekstra profiti iz 2022. godine teško ponoviti, poručila je Ortutay.

MOL se može pohvaliti mnogo manjim padom profita, samo 14 odsto, sa 1,1 milijarde dolara na 687 miliona dolara, uz pad investicija od 14 odsto.

Zsolt Hernádi, generalni direktor, izjavio je da makroekonomske prilike nisu bile dovoljno dobre da kompenzuju negativne efekte intervencionističkih mera vlada u regionu Jugoistočne Evrope koji su bez sumnje ostavili trag na rezultatima, posebno u drugom kvartalu.

Trenutni nivo vladinih zahvatanja, ukoliko vanredne mere ne budu ukinute vrlo brzo, pogoršaće konkurentnost MOL-a i opteretiti gotovinske tokove neophodne za investicije, upozorio je on.

Bez uzimanja u obzir negativnih spoljnih efekata, kako je istakao, operativni rezultati kompanije bili su odlični, nastavljene su strateške investicije, a pokrenuta je i nova poslovna aktivnost – upravljanje otpadom.

Normalizacija

Uprkos padu profita, analitičari smatraju da je 2023. donela normalizaciju cena sirove nafte i prirodnog gasa koje su prošle godine dostigle rekordne vrednosti nakon početka ruske intervencije u Ukrajini. Nafta tipa Brent najviše je koštala u junu, kada je prosečna cena bila 122 dolara po barelu. Cene su u 2022. bile najveće od 2014, a prirodnog gasa od 2009.

Ali, juna 2023, kako pokazuju podaci američke Uprave za energetske informacije (EIA), Brent je imao najnižu cenu u poslednjih 13 meseci sa prosekom od 75 dolara.

Kada je reč o prirodnom gasu, međunarodna referentna vrednost prirodnog gasa Henry Hub pala je sa prošlogodišnjeg maksimuma od 8,81 dolara/Btu u avgustu na 2,18 dolara u junu 2023.

Kada se pogleda prva polovina 2023, Brent je, kako ocenjuju analitičari, pokazao visoku nestabilnost, ali je bio na nivou pre pandemije. U proseku je cena bila oko 80 dolara što je 26% manje u poređenju sa prosečnom cenom u istom periodu lane.

Jasno je bilo, kako navode, da je cena u poslednje dve godine bila naduvana zbog ponovnog otvaranja ekonomija nakon ograničenja povezanih sa pandemijom i rata u Ukrajini, a onda su se u prvoj polovini 2023. drastično pogoršale makroekonomske prilike, koje su nadjačala osnovne tržišne sile.

Nestabilnost cena u 2023. u velikoj meri se može pripisati potezima OPEK+ da održi visoke cene, slabijem rastu tražnje u Kini nego što se očekivalo, rastućoj inflaciji, upornim povećanjem kamatnih stopa od strane centralnih banaka, problemima velikih američkih banaka, i, kako kažu, neočekivanoj otpornosti ruske ponude nakon zabrane uvoza Evropske Unije i ograničenja cena G7.

Uprkos svemu tražnja za naftom je opet dostigla rekordne nivoe.

Međunarodna agencija za energetiku (IEA) to objašnjava avionskim turističkim putovanjima, povećanom upotrebom nafte u proizvodnji električne energije i rastućom kineskom petrohemijskom aktivnošću.

Globalna potražnja za naftom će se povećati za 2,2 mb/d na 102,2 mb/d 2023, a Kina će činiti više od 70 odsto rasta, procenila je IEA.

Očekuje se da će se globalna proizvodnja nafte povećati za 1,5 mb/d na, opet, rekordnih 101,5 mb/d u 2023.

(Korišćene fotografije: foto arhiva kompanije NIS)

INTERVJU: Uroš Bider, generalni direktor, Petrol Srbija

Nastavljamo razvoj kompanije

O tome koji su fokusi poslovanja Petrola u Srbiji, kakvi su dalji planovi za razvoj, ali i kakvi su strateški pravci za budućnost Petrol grupacije, razgovarali smo sa Urošem Biderom, generalnim direktorom Petrola u Srbiji".

Foto: Petrol Srbija

Kako ocenjujete ovu godinu u sektoru naftne industrije?

U odnosu na prošlu godinu, svedoci smo sve stabilnijih uslova i skromnijeg privrednog rasta na energetskom tržištu. Na uslove poslovanja i dalje utiče neizvesnost rata u Ukrajini, a na poslovanje grupacije Petrol utiče i regulacija cena goriva i energenata na ključnim tržištima.

Grupacija Petrol je u prvoj polovini 2023. godine prodala 1.858,6 hiljada tona goriva, što je za 1%

manje u odnosu na isti period prošle godine. Pad prodaje je direktna posledica regulacije cena naftnih derivata u protekloj godini. Pored toga, zbog neizvesnih uslova na tržištu, kupci su na početku krize pravili zalihe goriva. Cena benzina je u prvih šest meseci 2023. godine blago porasla, dok je cena dizela izgubila na vrednosti. Početkom februara, posle više od pola godine, cena benzina, ponovo je porasla iznad cene dizela. U poslednje vreme beležimo rast cena na berzi, koje su uslovljene niskim zalihama naftnih derivata u Evropi, zbog visokih troškova finansiranja. S obzirom na volatilnost i nepredvidivost tržišta naftnih derivata, kao i kursnu razliku dolara u odnosu na evro, teško je predvideti kretanje cena.

Koji su fokusi rada Petrola Srbija u 2023. godini?

Petrol u Srbiji je jedna od najjačih članica grupacije Petrol i tržište na koje se posebno fokusiramo kada je u pitanju povećanje tržišnog udela u prodaji energenata.

Grupa Petrol u Srbiji je prisutna sa tri velika preduzeća. Prvo preduzeće je Petrol d.o.o, Beograd koje je prisutno u Srbiji od 2003. godine. Osnovna delatnost društva Petrol jeste trgovina naftom, naftnim derivatima i ostalom trgovačkom robom. Prve četiri godine preduzeće je poslovalo na području veleprodaje, a od 2006. godine počinjemo da razvijamo sopstvenu maloprodajnu mrežu. Preduzeće Beogas d.o.o. je sastavni deo Grupe Petrol od 2015. godine. Beogas ima koncesiju za izgradnju i održavanje gasovoda i distribuciju gasa u tri beogradske opštine, Voždovac, Čukarica i Palilula,

kao i u opštinama Pećinci i Bačka Topola. Trenutno sa prirodnim gasom snabdevamo preko 15.000 korisnika. Prirodni gas nam je jedan od ključnih energenata gde kupcima nudimo sigurnost i jednostavno upravljanje energijom.

Preduzeće Petrol LPG d.o.o. je osnovano 2013. godine. Društvo se bavi uvozom, proizvodnjom i trgovinom tečnim naftnim gasom u Srbiji i izvozom u ostale zemlje u regionu.

Od 2013. godine aktivno smo uključeni i u projekte energetske efikasnosti. Radimo na projektima za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora kao što su male hidrocentrale i solarne elektrane. Petrol u Srbiji ima mini hidro centralu u Grajićima nadomak Kopaonika. Imamo i ambiciozne planove u segmentu energetske i ekološke rešenja. Duže vreme smo posvećeni projektima energetske efikasnosti i uštedi energije putem javno privatnih partnerstava. Realizovali smo 6 projekata zamene i optimizacije javne rasvete u lokalnim samoupravama (Sečanj, Vrbas, Priboj, Zaječar, Šid i Kikinda) kroz koje smo uštedeli preko 70% energije za potrebe rasvete. Takođe, kroz javna privatna partnerstva realizovali smo i projekat isporuke toplotne energije školama i vrtićima u opštini Kula, gde smo na 10 objekata zamenom primarnog energenta značajno doprineli poboljšanju ekoloških uslova (prelazak sa mazuta i uglja na gas). Aktivno razvijamo projekte solarnih elektrana za naše klijente po principu ključ u ruke, gde sarađujemo sa najvećim nacionalnim kompanijama. U okviru daljinske energetike izvodimo projekte rekonstrukcije i modernizacije sistema daljinskog grejanja, automatizacije toplotnih podstanica, konverzije kotlarnica, tehno-ekonomsku optimizaciju uz smanjenje potrošnje primarnog energenta, smanjenje toplotnih gubitaka i smanjenje troškova rada sistema uz maksimalnu efikasnost i podršku dekarbonizaciji i obezbeđivanja optimizacije rada mreže. Na sistemu daljinskog grejanja „Beogradskih elektrana“, koji je jedinstven tehničko

– tehnološki sistem sa 14 toplana i ukupnom prosečnom godišnjom proizvodnjom toplotne energije preko 3.500.700 MWh, na sedam najvećih toplana, Petrol ima instaliran digitalni alat za tehno-ekonomsku optimizaciju rada sistema.

U zadnje vreme fokus aktivnosti stavljamo i na digitalizaciju i e-mobilnost. Petrol se već deceniju unazad transformiše iz naftne u energetska kompaniju. Svojevremeno, celokupno poslovanje je bilo bazirano isključivo na naftnim derivatima, a danas, u Petrol grupaciji, čak 50% poslovanja čine energetska i ekološka rešenja.

Sa 17 prodajnih mesta, ove godine želimo da nadmašimo plan i prihod od prodaje naftnih derivata u odnosu na plan iz 2022. godine. Prošle godine je to bilo 5% više u odnosu na prethodnu godinu.

U Srbiji, Petrol je prošle godine ostvario 132,5 miliona evra prihoda od prodaje što je za 80% više u odnosu na 2021. godinu, Petrol LPG ostvario je 48 miliona evra prihoda u 2022, što je 15% više u odnosu na 2021, a Beogas 11,8 miliona eur prihoda u 2022, što je 3 % više u odnosu na 2021.godinu

Koje ključne pravce razvoja kompanije planirate do kraja ove i sledeće godine?

Strategija grupacije Petrol do 2025. godine postavlja jasne ciljeve za realizaciju naše vizije: “Postati integrisan partner u energetskej tranziciji sa odličnim korisničkim iskustvom.” Ovim se fokusiramo na našu osnovnu delatnost - snabdevanje energentima, jer vidimo veliki potencijal i mogućnost u vezi sa energetskej tranzicijom. Razvijanje i jačanje odnosa sa potrošačima je naš prioritet, tako da ćemo nastaviti da širimo prodajnu mrežu u regionu. Uz pomoć digitalnih kanala, proširenim asortimanom energenata i personalizovanom ponudom, želimo da se još više približimo svojim kupcima i da im budemo podrška pri prelasku sa tradicionalnih energenata na obnovljive izvore energije. Takođe, želimo i da postanemo ključna karika u širem ekosistemu

nudeći izvore energije koji su prilagođeni tržištu i učestvuju u njegovom formiranju. Povećanjem operativne efikasnosti oslobodićemo dodatna sredstva za investicije u obnovljive izvore energije. Ključni pravci za tekuću i sledeću godinu su: ubrzana energetska tranzicija, digitalno poslovanje i obnova prodajne mreže.

Trendovi digitalizacije su umnogome promenili kako funkcionisanje kompanija, tako i navike kupaca. Koje promene vi uviđate i koje inovacije u ovom segmentu uvodite ili planirate?

Grupacija Petrol već dugi niz godina radi na razvijanju digitalnih rešenja za svoje poslovanje. Ove godine usmereni smo na projekat Digitalizacija Oil&Gas E2E kojim ćemo u potpunosti automatizovati i integrisati proces nabavke, logistike i prodaje energenata dajući veliki doprinos smanjenju efekta staklene bašte.

Kako u ovom trenutku vidite razvoj i promene na tržištu i u auto industriji i kompaniju Petrol u budućnosti?

Pred nama su velike promene, svet postaje drugačiji. Budućnost će biti brza i dinamična. Od nas će se očekivati da budemo odgovorni i fleksibilni. Mega trend energetske tranzicije će imati veliki uticaj na poslovanje Petrola u narednom periodu. Razvili smo sopstveni model za predviđanje transporta i potreba u energetskom regionu koji se prilagođava realnoj situaciji. To nam omogućava fleksibilnost i sposobnost da odgovorimo na poznate trendove. U skladu sa strategijom, grupacija Petrol će nastaviti da prati potrebe tržišta za CO₂, a istovremeno zbog posvećenosti prelasku na zelenu energiju, nastaviće da stvara i mogućnosti koje donosi energetska tranzicija. Danas, grupacija Petrol na tržištu nudi sve od klasičnih naftnih derivata, uključujući i najsavremenija rešenja u oblasti aditiviranih goriva koja smanjuju štetne emisije ugljenika u životnu sredinu preko konvencionalnih derivata (tečni naftni plin i periodni gas).

Zelena energetika je veoma važna tema danas.

Koje korake preduzimate u ovom pravcu?

Proizvodnja električne energije iz obnovljivih izvora ima posebno mesto u energetskej tranziciji, a Petrol je među vodećim dobavljačima na teritoriji jugozapadne Evrope. Grupacija ima u svom vlasništvu dva vetroparka, 30 mini solarnih elektrana i 6 mini hidroelektrana, koje su 2022. godine proizvele 166,8 hiljada MWh električne energije. U skladu sa strategijom koju Petrol ima, aktivno radimo i nastavljamo da razvijamo nove projekte na polju korišćenja obnovljivih izvora energije u širem smislu, posebno vetra i sunca. Trenutno završavamo projekat izgradnje jedne od najvećih solarnih elektrana u regionu, na tri lokacije u Hrvatskoj (Suknovci, Vrbnik i Pliskovo), ukupne snage 22 MW. Realizacijom projekta proizvodnje električne energije iz OIE, kako za sopstvene potrebe, tako i za dalju prodaju, želimo da do kraja 2025. godine premašimo 160 MW instalirane snage.

U Sloveniji smo uspešno pokrenuli projekat Petrol Green, kojim do kraja 2024. godine planiramo da održivim izvorima energije opremimo sva prodajna mesta u Sloveniji, koja su pogodna za implementaciju. Istovremeno, primena ovog projekta je započeta u Srbiji, BiH i Hrvatskoj. Ugradnjom solarnih panela obezbedićemo da energiju koja pomaže napajanju naših prodajnih mesta bude iz ekološki prihvatljivih i održivih izvora. To će u značajnoj meri uticati na smanjenje štetne emisije ugljenika u životnu sredinu i u isto vreme obezbediti do 50% energetske samoodrživost prodajnih mesta.

Važan stub održivog i inovativnog poslovanja zasniva se na mobilnosti koju grupacija Petrol fokusira u 2 pravca. Prvi je vezan za punionice, što podrazumeva uspostavljanje, održavanje, upravljanje infrastrukturom, kao i pružanje usluge punjenja električnih vozila. Drugi segment predstavlja iznajmljivanje poslovnih prostora, elektrifikacija voznog parka i usluga upravljanja voznim parkom.

Gorivo sa evropskim priznaaaaa aanjem

- / visoki standard kvaliteta
- / razvoj inovativnih rešenja

Evropski certifikat EQTM (European Quality Trademark)

www.petrol.co.rs

Razglednica iz Kalgarija

Piše: Senka Walid, generalni sekretar Nacionalnog naftnog komiteta Srbije

Polovinom septembra imala sam privilegiju da kao deo delegacije Nacionalnog naftnog komiteta Srbije učestvujem je na 24. Svetskom naftnom kongresu, održanom od 17. do 21. septembra 2023. godine u Kanadi.

Kongres Svetskog naftnog saveta je poznat i kao „olimpijada naftno-gasnog sektora“, a ove godine je posle 23 godine ponovo održan u Kalgariju. Pored više od 5000 delegata i 10 000 posetilaca iz preko 100 zemalja sveta, događaju je prisustvovao veliki broj zvaničnika među kojima i više ministara energetike, ekonomije, spoljnih poslova...

Na otvaranju Kongresa govorili su premijerka države Alberta, Danielle Smith, Ministar energetike i prirodnih resursa Kanade Jonathan Wilkinson i Pedro Salamanca, predsednik Svetskog naftnog saveta. Premijerka Alberte je izjavila da je cilj razvoj čistih tehnoloških rešenja koja će omogućiti svetu da koristi prednosti ugljovodonika iz kojih su izolovane emisije, odnosno da nije cilj

postepeno isključiti naftu i gas kao energente, već je cilj isključiti postepeno emisije koje oni sadrže.

Kako bi i sam doprineo svojim primerom transformacije i inkluzije svih promena u sferi energetike koja se globalno dešava, Svetski naftni savet je ovom prilikom usvojio nov formalni naziv, te je preimenovan u WPC Energy, Svetski forum za energetska transformaciju. Na ovaj način je i simbolično proširen obuhvat tema i učesnika svetske diskusije o pravcima razvoja globalne energetike.

Foto: wpcenergy.org

Tokom trajanja Kongresa održani su brojni paneli, plenarne sednice, forumi i prezentacije na kojima je bilo reči o tradicionalnim i inovativnim izvorima energije, globalnim energetske i drugim politikama, kao i o investicijama u naftnom i gasnom sektoru. Imali smo priliku da čujemo izlaganja o brojnim energetske inovacijama koje se već primenjuju u svetu, ali i prognozu budućih trendova u ovom sektoru, među kojima su posebnu pažnju izazvale teme vezane za hidrogen.

Tokom kongresa postalo je jasno da postoji svojevrsni jaz između očekivanja i mogućnosti implementacije energetske transformacije u dinamici predviđanoj ciljem Net Zero 2050. Poseban akcenat je stavljen na važnost postepene energetske tranzicije, imajući u vidu da se propisi često donose brže od razvoja tehnologije i mogućnosti njene realne primene. Ovo je od ključne važnosti ako razumemo da je uspeh inovacija u energetske sektoru neodvojivo povezan sa dobro definisanim, promišljenim i na budućnost orijentisanim pravnim okvirom.

Globalna energetika je u dinamičnoj i suštinske transformaciji. Konvencionalni linearni modeli gube trku sa novim pristupima koji su zasnovani na energetske miksu. Razumevanjem da neki tipski model strategije ne može biti primenjiv i isplativ na energetske tranziciju, kompanije i države moraju naći vrlo delikatnu ravnotežu između imperativa

dekarbonizacije i potrebe da se osigura sigurnost snabdevanja energijom po prihvatljivim cenama. Kongresne sesije su započele diskusijom ministra energetike Saudijske Arabije, princa Abdulaziza bin Salmana koji je potvrdio izuzetnu zainteresovanost za energetske tranziciju i čvrstu nameru Kraljevstva Saudijske Arabije da se transformiše iz proizvođača nafte u proizvođača energije. Izneo je čvrsta uverenja da, ako mogu biti proizvođači nafte sa najnižim troškovima proizvodnje, mogu, takođe, biti i proizvođači hidrogena po najpovoljnijoj ceni. Rekao je da su odlučni da budu značajni proizvođači i da trguju zelenom energijom sa ciljem da se obezbedi energetske sigurnost i održivo tržište energenata.

Na plenarnoj sednici pod nazivom „Energetske tranzicija“ učestvovali su lideri velikih naftnih kompanija: Amin Nasser, predsednik i izvršni direktor Aramco, Darren Woods, predsednik i izvršni direktor Exxon Mobile i Hou Qijun, predsednik i izvršni direktor kineske nacionalne korporacije CNPC. Poruke svih govornika su isticale važnost inovativnih tehnologija, ali i balansiranje u delu ubrzanih regulativa. Svima je u fokusu skladištenje ugljenika u velikim razmerama, ali i izgradnja adekvatnih cevovoda za gas i hidrogen kojim bi se olakšao transport i skladištenje hidrogena. Direktor Aramco-a je napomenuo da potražnja za energentima i dalje raste i da se u narednom periodu mora ulagati i u konvencionalne izvore, istovremeno sa procesima dekarbonizacije i razvoja energetske alternativa. Ne treba rušiti postojeći sistem pre nego što izgradimo novi, upozorio je. Direktor CNPC-a je apelovao da se ubrza tranzicija, ali da se ne smeju smetnuti sa uma socijalni i ekonomski aspekti tog procesa i neophodni rast kome težimo.

Izuzetno zapaženo je bilo izlaganje Krisztiana Pulaya iz MOL-a pod nazivom „Više od manje: Tranzicija u preradi petrohemijskih proizvoda“ gde je predstavljen novi biznis model koji je razvio MOL u Mađarskoj, a odnosi se na implementaciju holistički postavljene net-zero strategije transformacije

downstream-a kroz primenu principa: od goriva do hemikalija, od otpada do hemikalija i smanjenje carbon footprint-a. Pulay je ukazao da u savremenom svetu tražnja za petrohemijskim proizvodima raste, dok se istovremeno pravi zaokret od fosilnih goriva, što je motivisalo MOL da donese stratešku odluku o ulasku u novu delatnost – upravljanje komunalnim otpadom, čijom se integracijom u Downstream dobija dodatni izvor sirovina za petrohemijsku proizvodnju.

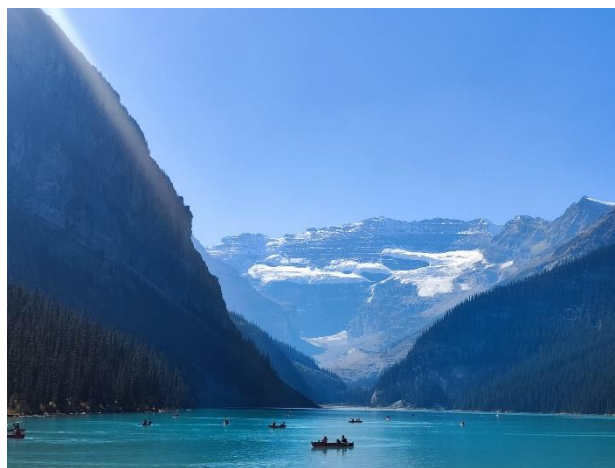
Prvog dana Kongresa održana je i Generalna skupština Svetskog naftnog saveta na kojoj je izabran novi sastav Izvršnog komiteta WPC, kao i novi sastav Komiteta za organizaciju kongresa u Rijadu 2026.godine. Predsednik NNKS Goran Stojilković izabran je u Programski Savet CPC WPC. Usvojena je i izmena u periodičnosti organizacije kongresa koji će se, nakon kongresa u Rijadu, priređivati na svake dve godine ubuduće.

Veoma su aktivni bili predstavnici Mladih profesionalaca koji su dobili i novi sastav Komiteta Mladih profesionalaca i svog novog predsednika – Shamus Hardle, menadžera analize tržišta u kompaniji Inter Pipeline, iz Kanade. Hardle je već duži period bio angažovan u Komitetu Mladih profesionalaca gde je bio posebno zapažen kao urednik YP magazina. Filip Matović je, u svojstvu predsednika Mladih profesionalaca NNKS-a uzeo učešća u skupštini.

Kongres je završen zvaničnom primopredajom Rijadu, gradu domaćinu 25. Svetskog naftnog kongresa, koji će se održati 2026. godine.

Svetski naftni kongres u Kalgariju osvetlio je problem velikih očekivanja za brzu energetska tranziciju i prelazak na čistije izvore energije i goriva upotrebom inovativnih tehnologija, ali situacija „na terenu“ govori drugačije. Cena primene je izuzetno visoka, efikasnost upitna, a motivisanost privatnog kapitala ograničena neizvesnošću povrata investicija. Ponovljeni su stavovi sa prethodnog kongresa u Hjustonu da će fosilna goriva biti potrebna svetu još mnogo decenija i upozorili na moguće disbalanse na tržištu konvencionalnih energenata zbog konfuzije koja nastaje pod pritiskom novih regulativa koje nisu usklađene sa realnom dinamikom prelaska na obnovljive izvore energije.

Kalgari je i svojim pejzažem dopunjavao sliku Kongresa, kao grad koji je vrlo moderan i razvijen upravo zahvaljujući ogromnom biznisu povezanim sa naftom i gasom koji se odvija u Alberti, a istovremeno okružen božanstvenom prirodom, planinama, jezerima i šumom koja nas neprekidno podseća da je neophodna simbioza da bismo, kao čovečanstvo, uspeali da sačuvamo kako našu životnu sredinu, tako i progres koji čini neodvojiv deo ljudske prirode.

Foto: lična arhiva

INTERVJU: Đorđe Maroš, predstavnik Univerziteta u Novom sadu u Komitetu mladih profesionalaca NNKS

Naftno-gasni zanat neće izumreti

Đorđe Maroš, student Tehničkog fakulteta “Mihajlo Pupin” u Zrenjaninu, jedan je od najistaknutijih predstavnika mlađih generacija koje se spremaju da zauzmu svoje mesto u naftno-gasnom sektoru. Studenti moraju da znaju da ovaj zanat nije striktno vezan za naftu i gas, koji će se još dugo koristiti, i da neće izumreti, jer može da se koristi i u sektoru geotermalne energije i drugih obnovljivih izvora, kao i sakupljanja i geološkog skladištenja ugljen-dioksida, poručuje Đorđe Maroš, koji je predstavnik Univerziteta u Novom sadu u Komitetu mladih profesionalaca Nacionalnog naftnog komiteta Srbije (NNKS).

Drugu godinu za redom ste dobili nagradu za najbolji studentski rad Univerziteta u Novom Sadu. Možete li nam reći više o radu i kojom temom ste se bavili?

Radovi „Načini postizanja ciljeva ublažavanja klimatskih promena” i “Klimatske promene i načini postizanja ciljeva njihovog ublažavanja do 2050.” su bili vezani za načine postizanja klimatskih ciljeva različitim metodama. Bavio sam se načinima korišćenja i značajem geotermalne energije, pošto u našoj zemlji imamo mnogo vrućih izvora

Po ranijim istraživanjima, rezerve geotermalne energije u Srbiji su procenjene na oko 550 miliona tona nafte. Osim grejanja, ova voda se može koristiti i za piće, a procenjuje se da se rezervoar između Beograda i Srema prostire na 2.000 kvadratnih kilometara. U radovima sam se, takođe, bavio uticajem i načinom upotrebe veštačke inteligencije u energetskom sektoru, kao i sakupljanjem i geološkim skladištenjem ugljen-dioksida (eng. carbon capture, utilisation and storage - CCUS).

Odabrani ste da budete u grupi najboljih studenata koji na globalnom nivou dobijaju stipendiju Svetske asocijacije geofizičara (eng. Society of Exploration Geophysicists - SEG) za posetu njihovoj konferenciji u Hjustonu održanoj krajem avgusta ove godine. O kakvom skupu je reč?

Reč je o međunarodnom godišnjem skupu SEG-a IMAGE '023 koji je usmeren ka geonaukama, naftnom inženjerstvu i uopšte energiji, koji se održava u Hjustonu krajem avgusta. Na ovom skupu svake godine učestvuje više od 8.000 učesnika iz više od 80 država, sa tehničkim programom od oko 1.500 radova, kao i sa više od 200 izlagača na tehničkoj izložbi.

Svake godine ova Asocijacija objavljuje konkurs za stipendiju, gde se prijavi oko 250-300 studenata iz celog sveta. Na osnovu postignutog uspeha na studijama, stručne biografije, preporuke mentora Studentske sekcije, u mom slučaju to je preporuka dr. Snežane Komatine, mentora SEG/SPE Studentske sekcije na Tehničkom fakultetu Mihajlo Pupin, i eseja koji predstavljaju odgovore na njihova pitanja, SEG fondacija izabere 40 najboljih kandidata.

Oni dobijaju stipendiju kojom su pokriveni putni troškovi, troškovi smeštaja, učešća na godišnjoj konferenciji SEG-a i trodnevnom Simpozijumu za mlade lidere (eng. Student Leadership Symposium - SLS) u okviru Konferencije.

Za tih nedelju dana učešća na godišnjoj konferenciji SEG-a i u programu SLS-a, imao sam priliku da predstavim svoje radove, ali i aktivnosti naše Studentske sekcije, kao i da upoznam nove ljude – studente iz celog sveta, poznate stručnjake iz oblasti industrije nafte i gasa, kao i da vidim na štandovima najnoviju opremu i softvere koji se primenjuju u svetskim naftnim kompanijama.

Bili smo u mogućnosti kao studenti da biramo širok spektar zanimljivih tema iz energetskog sektora i geonauke. Uvek je bilo za svakoga po nešto. Bilo je lepo upoznati se sa sjajnim profesionalcima, kao i sa studentima.

Student ste Tehničkog fakulteta “Mihajlo Pupin” u Zrenjaninu. Kakvo je interesovanje mladih danas za studije profila koje su povezani sa naftno-gasnim sektorom?

Razgovarao sam sa studentima iz studentskih sekcija širom sveta, i naravno da se svuda vidi pad interesovanja u ovoj oblasti. Kao što je naša profesorka Komatina nedavno izjavila, politika i mediji imaju itekako značajan uticaj, ali studenti se moraju raspitati, jer je ovde reč o neinformisanosti.

Ako ćemo razmišljati da neće uskoro biti nafte, moramo znati da se konstantno obavljaju istraživanja i da je do sada sigurno da će je biti u narednih 50 godina. To je dovoljno da se naše generacije penzionišu!

Šalim se naravno, studenti moraju znati da ova struka nije striktno vezana za naftu i gas i neće izumreti, jer će u naftnoj i gasnoj industriji nastaviti da se koristi i

geotermalna energija i ostali obnovljivi izvori, kao i za zahvatanje i geološko skladištenje ugljen-dioksida (CCUS) i slične buduće projekte.

Predstavnik ste Univerziteta u Novom sadu u Komitetu mladih profesionalaca NNKS-a. Koliko vam je korisno angažovanje u NNKS-u? Šta vas je privuklo naftnom i gasnom sektoru?

Angažovanje u Nacionalnom naftnom komitetu Srbije mi mnogo znači. To je onaj deo slagalice i lekcije koje ne učimo na fakultetu, a to je upoznavanje ljudi i stvaranje kontakata. Nisu to ljudi koji će mi učiniti karijerni put lakšim, već oni koji će me savetovati i pomoći mi da se više usavršavam.

Nafta i gas su me oduvek zanimali, nakon završene srednje škole nisam imao mnogo dodirnih tačaka sa ovim smerom, to mi je jedino i pravilo problem, ali je ipak želja preovladala.

Ovaj smer, kao i mnogi drugi, donosi dosta mogućnosti, pitanje je koliko je student zapravo zainteresovan i spreman da se zalaže.

Foto: privatna arhiva i foto NIS

Deset odabranih vesti iz sveta nafte i gasa u 3. kvartalu 2023.

Izvor: Magazin NEDELJA wpcserbia.rs

Saudijska Arabija uvezla rekordne količine ruskog mazuta

LONDON (jul) - Saudijska Arabija je u junu uvezla rekordne količine sniženog ruskog mazuta, što je skoro 10 puta godišnje povećanje kako bi zadovoljila letnju potražnju za proizvodnjom električne energije i održala izvoz sirove nafte uprkos smanjenju proizvodnje OPEC+, objavio je u julu svoja saznanja Reuters. Saudijski uvoz ruskog mazuta dostigao je 2,86 miliona metričkih tona u prvoj polovini 2023. godine, premašivši 1,63 miliona metričkih tona za celu 2022. godinu, pokazuju ovi podaci.

Mađarska želi dodatnu godinu izuzeća za goriva ruskog porekla

BUDIMPEŠTA (jul) - Mađarska će tražiti od Evropske unije jednogodišnje produženje izuzeća od sankcija Rusiji koje dozvoljava slovačkoj rafineriji Slovnaft (MOL Group), koja je deo MOL-a, da izvozi derivate proizvedene iz ruske nafte u Češku, rekao je u junu mađarski ministar spoljnih poslova Peter Sijarto je nakon sastanka sa ministrom spoljnih poslova Slovačke, dodajući da je mađarskoj energetskej grupi MOL potrebna još jedna godina da završi investiciju u svoju slovačku rafineriju Slovnaft koja bi omogućila daljnji prelazak na nerusku naftu. „Potrebno je da se ove investicije prenesu još godinu dana, stoga tražimo od EU da za godinu dana produži izuzeće od sankcija koje omogućava MOL-u i Slovnaftu, koji je deo grupe, izvoz proizvoda rafiniranih iz ruske nafte u Češku, rekao je Sijarto na konferenciji za novinare, prenose svetske agencije.

Potražnja za naftom će ostati visoka 2050. godine

EDINBURG (jul) - Sektor nafte i gasa je u ciklusu nadogradnje, dok će uvođenje niskougljeničnog energetskog sistema potrajati. Nafta će nastaviti da pokreće globalnu ekonomiju i definiše energetske sigurnost u godinama koje dolaze, stoji u analizi uglednog energetskog konsultanta Wood Mackenzie, prenose agencije. Potražnja za naftom nastaviće rast nekoliko godina, iako će se rast progresivno usporavati nakon 2024., sa sadašnje povišene stope od preko 2 miliona b/d godišnje, kako oporavak nakon pandemije bleđi. WoodMac očekuje da će potražnja dostići vrhunac od 108 miliona b/d početkom 2030-ih pre početka dugoročnog pada. Ipak, nafta će se pokazati još otpornom u pomorstvu, avijaciji i transportu, sektorima u kojima oprema ima dug vek trajanja. Kao posledica toga, potražnja za naftom će ostati iznad 90 miliona b/d do 2050. godine.

Naftni giganti izgubili 44 mlrd dolara zbog izlaska iz Rusije

LONDON (avgust) - Velike globalne naftne kompanije, uključujući BP, Shell i TotalEnergies, izgubile su 44 milijarde dolara na izlasku iz Rusije, što čini 40 posto od ukupnih 110 milijardi dolara gubitaka koje su iz istih razloga zabeležile različite industrije. Analiza Financial Times-a pokazala je da je naftna industrija pretrpela najveći finansijski gubitak zbog naglog odlaska iz Rusije.

Povećanje „energetskog siromaštva“ u Evropi

BRISSEL (avgust) - Energetska kriza uzima danak građanima EU, sa 9,3% stanovništva koje nije u stanju da održava svoje domove adekvatno toplim 2022. godine, što je skok sa 6,9% godinu ranije, prema Eurostatu, prenose evropski mediji. Mere preduzete tokom krize nisu uspele rešiti ovo pitanje, koje je pogoršao sukob u Ukrajini, ukazao je tokom svoje treće godišnje konferencije na tu temu, Evropski ekonomski i socijalni komitet (EESC), telo EU koje okuplja organizacije civilnog društva, grupe poslodavaca i sindikate.

VW spreman za najavlјenu evropsku zabranu automobila na fosilna goriva

MINHEN (septembar) - Volkswagen je spreman za planiranu zabranu prodaje novih automobila na fosilna goriva u Evropi za 2035. jer povećava svoju ponudu električnih vozila, izjavio je generalni direktor Oliver Blume na sajmu mobilnosti IAA u Minhenu. "Spremni smo za zabranu motora sa unutrašnjim sagorevanjem u Evropi 2035.", rekao je Blume novinarima, prenosi Reuters.

Kalgari: još ima do vrhunca potražnje za naftom

KALGARI (septembar) - Prkoseći pozivima IEA da će potražnja za fosilnim gorivima dostići vrhunac do 2030., izvršni direktori kompanija Saudi Aramco i ExxonMobil rekli su da će energetska tranzicija trajati duže nego što se pretpostavljalo i da su ulaganja u naftu i gas i dalje kritična za zaustavljanje rasta cena. Obojica izvršnih direktora su na naftnom kongresu u Kalgariju naveli da bi prebrzo smanjenje potrošnje nafte bilo opasno, s obzirom na rastuću globalnu potražnju za energijom. "Bez obzira na to gde potražnja stigne, ako ne održimo određeni nivo ulaganja u industriju, na kraju ćete ostati bez ponude, što dovodi do visokih cena", rekao je izvršni direktor Exxona Darren Woods tokom panel diskusija

na Svetskom naftnom kongresu u Kalgariju. Izvršni direktor Saudi Aramca Amin Nasser je rekao da očekuje rekordnu potrošnju od 103 miliona do 104 miliona barela dnevno u drugoj polovini ove godine, a potražnja će porasti na 110 miliona do 2030.

Bugarski Petrol dobio je odobrenje za kupovinu sedam lokalnih kompanija

SOFIJA (septembar) - Bugarski distributer goriva Petrol dobio je dozvolu da u potpunosti preuzme sedam lokalnih kompanija, od kojih je zakupio neke od benzinskih stanica i dodao ih svojoj nacionalnoj mreži, saopštio je regulator konkurencije. Petrol će kupiti Prima Consult Property, Prima Land Property, Prima Assets Bugarska, Crystal Assets Bugarska, Prima Assets Trade, Crystal Assets Property i Crystal Assets Trade, saopštila je Komisija za zaštitu konkurencije (CPC), prenosi SeeNews. Vrednost nije objavljena. Zajedno, sedam kompanije poseduju oko 207 benzinskih stanica širom Bugarske, prema informacijama dostupnim na veb stranici komercijalnog registra. Petrol upravlja sa preko 300 benzinskih stanica u Bugarskoj.

Dobar start LNG terminala na Krku

ZAGREB (septembar) - Od početka komercijalnog rada terminala za LNG u Omišlju u januaru 2021. godine, u hrvatski transportni sistem otpremljeno je više od 6 milijardi kubnih metara gasa, prenosi SeeNews. Prema podacima koje je u septembru objavila firma LNG Hrvatska, u tekućoj gasnoj godini već je pretovareno 30 LNG tankera.

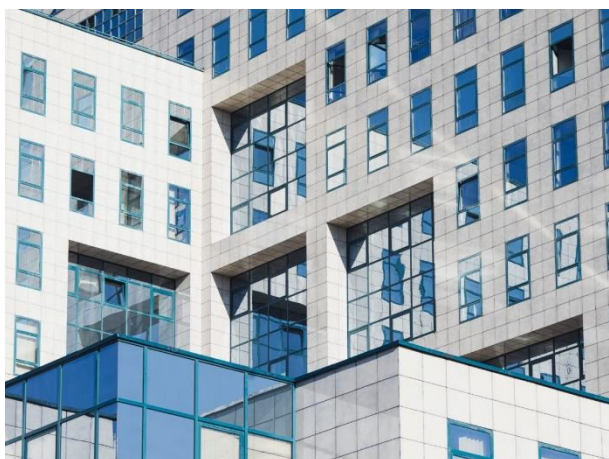
BP ubrzava investicije u Nemačkoj

FRANKFURT/LONDON (septembar) - BP planira da uloži do 10 milijardi evra u niskougljenična goriva, obnovljive izvore energije i punjenje električnih vozila u Nemačkoj do kraja decenije kako bi bila konkurentna lokalnim energetskim firmama, jer se pojačava konkurencija oko energetske tranzicije u najvećoj evropskoj privredi, javlja Reuters.

ČLANICE NNKS-WPC

NIS isplatio dividendu akcionarima za 2022. godinu

Kompanija NIS je 24. avgusta akcionarima isplatila dividendu za 2022. godinu. U te svrhe je isplaćeno 23.364.924.716 dinara (u bruto iznosu), odnosno 25 odsto prošlogodišnje neto dobiti Društva. To je ujedno i najveći godišnji iznos koji je isplaćen akcionarima od početka isplate dividende 2013. godine. Do sada je na ime dividende isplaćeno gotovo 66 milijardi dinara.

Pravo na isplatu dividende imali su svi akcionari koji su bili upisani u Centralnom registru, depou i kliringu hartija od vrednosti kao vlasnici akcija na Dan akcionara XV redovne sednice Skupštine akcionara NIS-a, odnosno 19. juna 2023. godine.

Republici Srbiji je na ime dividende iz dobiti za 2022. godinu u budžet uplaćeno više od 6,98 milijardi dinara, a Republika Srbija ostvaruje i prihod na osnovu poreza koji se uplaćuje prilikom isplate dividende akcionarima.

Građanima Srbije koji poseduju akcije NIS-a je isplaćeno 121,7965 dinara po akciji, što je iznos koji se dobije kada se od bruto vrednosti dividende po akciji (143,29 dinara) odbije porez od 15 odsto koji je NIS dužan da obračuna i uplati za ove akcionare pri isplati dividendi.

NIS

Isplata manjinskim akcionarima obavlja se preko Centralnog registra hartija od vrednosti, na račune koje koriste za trgovanje akcijama ili na račune koje su dostavili prilikom prijavljivanja za besplatne akcije.

Primenjena nova tehnologija koja u potpunosti automatizuje izradu naftnih bušotina

NIS je nastavio da sprovodi proces digitalne transformacije u svim oblastima poslovanja i da na taj način modernizuje i čini efikasnijim rad kompanije.

Najnoviji korak je uvođenje ECO digitalne platforme. Reč je o softverskom rešenju koje predstavlja avangardu u procesu monitoringa i kontrole izrade bušotine i čijom se primenom danas može pohvaliti mali broj kompanija u naftnoj industriji.

Primena ovog naprednog sistema omogućava potpunu automatizaciju procesa daljinskog praćenja i kontrole izrade bušotina, pri čemu je manuelni pristup analitici zamenjen softverskim pristupom u realnom vremenu. ECO digitalna platforma daje punu kontrolu nad procesom izrade bušotine, što dalje omogućava primenu mera optimizacije procesa bušenja. Konkretno, primenjene mere optimizacije rezultirale su skraćenjem vremena izrade bušotine za oko pet odsto, a sve bušotine su završene uspešno.

„ECO digitalna platforma donela je potpuno nov pristup i promenu koncepta monitoringa procesa izrade bušotine. Sistem prediktivne analitike praćen ‘smart alarm’ sistemom je ono što pravi ključnu razliku u odnosu na konvencionalni pristup kontrole bušenja. Osim toga, ovaj softver omogućava bržu i pouzdaniju analizu, pri čemu je prostor za ljudsku grešku znatno smanjen. Generalno, proces rada je bitno pojednostavljen, a manuelni pristup analitici zamenjen je automatskim“, naveo je Uroš Kokotović, direktor Departmana za bušenje i bušotinske radove u kompaniji NIS.

NIS je proces digitalizacije i automatizacije izrade bušotina započeo još 2019. godine realizacijom projekta „Online Drilling“, a sada je postojeći sistem monitoringa unapređen implementacijom ECO digitalne platforme. Ovaj projekat kompanije NIS predstavljen je na ADIPEC forumu (Abu Dhabi International Petroleum Exhibition and Conference) od 2. do 5. oktobra 2023. godine.

Potpisan Memorandum o razumevanju između Naučno-tehnološkog centra NIS-a i Centra za istraživanje i razvoj kompanije Sonangol iz Angole

Naučno-tehnološki centar kompanije NIS (NTC) i Centar za istraživanje i razvoj državne naftne kompanije Sonangol iz Angole (Centro de Pesquisa e Desenvolvimento da Sonangol, S.A. – CPD Sonangol) potpisali su Memorandum o razumevanju tokom posete angolske delegacije domaćoj naftnoj kompaniji.

Memorandum su u prostorijama NIS-a u Beogradu, u prisustvu ambasadora Republike Angole u Republici Srbiji Emilia Migela de Karvalja Sobrinja, potpisali Leonid Stulov, direktor NTC-a, i generalni direktor CPD Sonangol Vladimir Alberto Goveia Mašado i član Borda CPD Sonangol Fabio Alešandre Ferreira Lopeš.

Memorandumom o razumevanju definisana je namera dve kompanije da realizuju saradnju u

oblastima geoloških istraživanja i obnovljive energije, uključujući povećanje potencijala za proizvodnju nafte i gasa, uz ostvarivanje pozitivnih ekonomskih rezultata. Saradnja podrazumeva i pružanje konsultantskih usluga od strane NTC-a u oblastima inženjeringa i menadžmenta povezanih sa geološkim, geofizičkim i geohemijskim naukama, kao i u oblasti razvijanja planova obuka za razvoj kompetencija eksperata u industriji nafte i gasa. Veoma značajan deo saradnje su i aktivnosti usmerene na razvoj projekata obnovljivih izvora energije, uključujući solarnu energiju i zeleni vodonik.

Delegacija angolske kompanije imala je priliku i da poseti prostorije i laboratorije NTC-a u Novom Sadu kako bi se upoznala sa naučno-istraživačkim potencijalima NTC-a. Članovi delegacije obišli su i Trening centar NIS-a u Elemiru, Rafineriju nafte u Pančevu, kao i Laboratoriju Downstream, koja se nalazi u okviru rafinerije, ali funkcioniše kao deo organizacionog sistema NTC-a.

Pored izvršnih direktora Centra za istraživanje i razvoj Sonangola, delegaciju iz Angole činili su i direktori nadležni za poslove istraživanja i inovacija, finansija, IT-a i upravljanja podacima, kao i visokopozicionirani zvaničnici matične kompanije Sonangol, zaduženi za oblast istraživanja i proizvodnje, prerade i petrohemijskog biznisa.

Program za mlade „NIS Energy“ dobitnik nagrade „Digital Awards“

Program „NIS Energy“ kompanije NIS dobitnik je nagrade „Digital Awards“ za HR Employer branding online kampanju koja je dodeljena u okviru konferencije #Digital2023. „Digital Awards“ nagrade i priznanja iz oblasti medija, telekomunikacija, PR-a, ICT industrije i digitalnih inovacija dodeljene su u čast jubileja konferencije #Digital2023 koja je ove godine održana 10. put, u hotelu „Hajat“ u Beogradu.

Ovogodišnja kampanja „NIS Energy“ inspirisana je energičnim i motivisanim mladim ljudima, čije će ideje doprineti stvaranju nove energije u poslovanju kompanije. Reč je o jednogodišnjem plaćenom programu za diplomce i master studente odabranih fakulteta u Srbiji, koji pruža mogućnost talentovanim mladim stručnjacima da svoje prve korake naprave u velikom sistemu kao što je NIS.

NIS ove godine po četvrti put sprovodi program „NIS Energy“, a mladi talenti su na program mogli da se prijave do 1. oktobra slanjem biografije putem linka na sajtu kompanije. Nakon selekcije biće izabrano 25 kandidata koji će potpisati jednogodišnji ugovor o radu sa NIS-om. Program će trajati od 15. januara 2024. do 15. januara 2025. godine, a nakon njegovog završetka polaznicima se otvara i mogućnost stalnog zaposlenja u NIS-u, ukoliko za to postoji obostrani interes.

U prethodnim sezonama program „NIS Energy“ je završilo 37 polaznika, a svi su ostali da rade u NIS-u nakon završetka programa.

Počela druga sezona prakse za operatere u Rafineriji i Naftnim servisima NIS-a

U Rafineriji nafte Pančevo i Naftnim servisima kompanije NIS počela je druga sezona prakse za operatere. Učešće u programu omogućeno je učenicima koji su ove godine završili odabrane smerove stručnih škola u Pančevu i Zrenjaninu – Mašinske škole „Pančevo“, Tehničke škole „23. maj“, Elektrotehničke škole „Nikola Tesla“, kao i Tehničke škole „Zrenjanin“. Sa ovim obrazovnim ustanovama NIS ostvaruje višegodišnju stratešku saradnju putem korporativnog programa „Energija znanja“. Praktikante je u Rafineriji nafte u Pančevu dočekaao Vladimir Gagić, direktor Bloka Prerada u NIS-u.

U skladu sa biznis potrebama kompanije, u ovoj sezoni programa stručne prakse učestvuje 25 praktikanata – 23 praktikanta u Rafineriji i dva praktikanata u Naftnim servisima. Svaki polaznik ima svog mentora, zaduženog da mu pomogne u prilagođavanju, da mu prenese znanje i bude podrška tokom učenja i rada. Ovaj plaćeni program traje šest meseci, nakon čega praktikanti imaju priliku da se zaposle u kompaniji ukoliko za to postoji obostrani interes. Program predstavlja inicijativu podsticaja edukacije kroz praksu, kao i dugoročnog planiranja stručnog kadra i okrenut je zajednici i mladima, kojima NIS na ovaj način pruža priliku da

odmah nakon završene srednje škole dobiju prvi radni angažman.

U prvoj sezoni programa koja je organizovana prošle godine učestvovalo je 22 praktikanta, od kojih je 11 nastavilo svoju karijeru u okviru kompanije.

NIS nastavio sa podrškom zdravstvenim ustanovama u našoj zemlji u okviru programa „Zajednici zajedno“

Kompanija NIS nastavila je sa pružanjem podrške zdravstvenim ustanovama u našoj zemlji koje se bave reproduktivnim zdravljem. Projekti su realizovani putem NIS-ovog društveno odgovornog programa „Zajednici zajedno“, koji je kompanija prošle godine sprovela pod sloganom „Da se nove nade rode“ sa ciljem da se pruži doprinos nacionalnom prioritetu – unapređenju reproduktivnog zdravlja i povećanju nataliteta.

NIS je donirao 15 miliona dinara za nabavku savremene medicinske opreme za odeljenja ginekologije Doma zdravlja Novi Sad i Zavoda za zdravstvenu zaštitu studenata u tom gradu. Među nabavljenom opremom su ginekološka stolica prilagođena pregledu osoba sa invaliditetom, dva maternal i fetal monitora, dva ultrazvučna aparata, kao i CTG aparat.

Takođe, Služba za zdravstvenu zaštitu žena Doma zdravlja Niš dobila je novi ultrazvučni aparat vredan 5 miliona dinara.

Zahvaljujući ovom savremenom ultrazvučnom aparatu, pružanje medicinskih usluga svim pacijentima u Nišu, a pre svega ženama u reproduktivnom periodu, biće znatno unapređeno.

Nabavljena je i savremena medicinska oprema za potrebe Doma zdravlja „Dr Đorđe Bastić“ u

Srbobranu vredna četiri miliona dinara, a NIS je opštini Srbobran pružio i finansijsku podršku u iznosu od milion dinara u sprovođenju javnog poziva za podršku parovima u procesu vantelesne oplodnje.

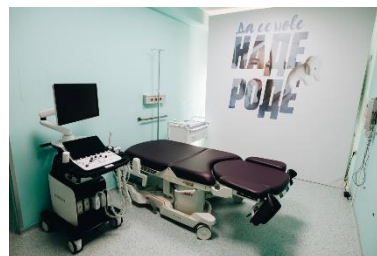
Kroz program „Zajednici zajedno“ i Dom zdravlja Kanjiža dobio je modernu medicinsku opremu u vrednosti od pet

miliona dinara, koja će ne samo olakšati rad zdravstvenih radnika, već i povećati broj pregleda pacijenata za čak 70%.

Takođe, Opšta bolnica „Đorđe Joanović“, kao i Dom zdravlja „Dr Boško Vrebalov“ u Zrenjaninu dobili su novu opremu

vrednu više od 10,5 miliona dinara. NIS je gradu Zrenjaninu pružio i finansijsku podršku u iznosu od 1,7 miliona dinara u sprovođenju javnog poziva za podršku parovima u procesu vantelesne oplodnje.

U okviru programa „Zajednici zajedno“ nabavljena je i savremena medicinska oprema za potrebe Opšte bolnice u Pančevu,

vredna 15 miliona dinara. Bolnica u Pančevu dobila je novi ultrazvučni i CTG aparat, kao i porođajni sto. Na ovaj način unapređeni su dijagnostika i kvalitet pružanja zdravstvenih usluga za sve pacijentkinje iz Pančeva i okoline. Nabavka ove opreme je veoma značajna, imajući u vidu da se u porodilištu u Pančevu godišnje rodi oko 1.500 beba iz celog južnobanatskog regiona.

Podrška NIS-a učešću ekipa Srbije na Međunarodnim olimpijadama iz matematike, fizike i hemije

Uz podršku NIS-a, na 64. Međunarodnoj matematičkoj olimpijadi za učenike srednjih škola, koja se od 2. do 13. jula održala u Čibi (Tokio, Japan), svih šest takmičara olimpijskog tima Republike Srbije osvojili su priznanja. Srebrnu medalju osvojio je Mateja Vukelić, učenik Matematičke gimnazije u Beogradu, dok su bronzane medalje osvojili Aleksandar Višnjjić i Stefan Šebez, učenici Matematičke gimnazije u Beogradu, kao i Andrija Živadinović, učenik Gimnazije „Svetozar Marković” u Nišu. Pohvalama su nagrađeni Vukašin Pantelić i Gvozden Lapčević, učenici Matematičke gimnazije u Beogradu.

Takođe, svih pet članova ekipe Srbije su na 53. Međunarodnoj fizičkoj olimpijadi, koja je od 10. do 17. jula održana u Tokiju, osvojili bronzane medalje. Medalje su osvojili Vuk Hip i Đorđe Paročić iz Matematičke gimnazije u Beogradu, Tadija Jelesijević iz Gimnazije u Kruševcu, Sava Todorović iz Prve kragujevačke gimnazije i Tadej Ristić iz Računarske gimnazije u Beogradu.

Članovi ekipe Srbije ostvarili su veoma zapažen uspeh i na 55. Međunarodnoj hemijskoj olimpijadi, koja je održana od 16-25. jula u Cirihi, Švajcarska. Uroš Poleksić iz Matematičke gimnazije u Beogradu osvojio je srebrnu medalju, Janko Popović iz Matematičke gimnazije u Beogradu i Dunja Vuković iz Gimnazije „Jovan Jovanović Zmaj” u Novom Sadu osvojili su bronzane medalje, dok je Dušan Đurđević, učenik Gimnazije u Čupriji, osvojio pohvalnicu.

U cilju popularizacije prirodnih nauka, kao i afirmacije naših mladih naučnika, kompanija NIS u okviru programa „Energija znanja” od 2013. godine saraduje sa Društvom matematičara i Društvom fizičara Srbije, a od 2014. godine i sa Srpskim hemijskim društvom, kroz podršku u realizaciji takmičenja na državnom i na međunarodnom nivou.

REGULIŠI PUTNE TROŠKOVE ZA GORIVO PUTEM IMEJL RAČUNA

**PLATI GORIVO BEZ
ODLASKA NA KASU**

PREUZMI APLIKACIJU

DRIVE.GO

Odluka o povećanju cene prirodnog gasa; Rad na strateškim projektima i Nova partnerstva

Vest koja je jedna od najvažnijih za poslovanje JP „SRBIJAGAS“ u narednom periodu stigla je krajem ovog kvartala. Naime, kako je saopšteno, Savet Agencije za energetiku Republike Srbije dao je saglasnost na odluke organa upravljanja 31 javnog snabdevača, među kojima je i Srbijagas, o novim cenama prirodnog gasa za javno snabdevanje, koje će se primenjivati počev od 1. novembra 2023. godine.

Prosečna cena prirodnog gasa za sve kupce koji imaju pravo na javno snabdevanje po regulisanim cenama, utvrđena na osnovu maksimalno odobrenog prihoda i predviđenih količina prirodnog

gasa za prodaju kupcima na javnom snabdevanju u Srbiji, je viša za 10% i iznosi 4,54 din/kWh, bez poreza i taksi (odnosno 5,02 din/kWh sa porezima i taksama). I nakon ovih korekcija, prosečna cena prirodnog gasa za javno snabdevanje u Srbiji (bez taksi i poreza), i dalje je jedna od najnižih u Evropi.

Preduzeće „Srbijagas“ obavestilo je kupce da će doći do povećanja cene prirodnog gasa za javno snabdevanje u proseku za 10% (bez PDV) i Odluku o ceni, koja će se primenjivati od 01. novembra, objavilo na stranici svoje zvanične Web prezentacije (www.srbijagas.com).

Naša gasna kompanija potpisala je, početkom septembra sa grčkom kompanijom „DEPA“, Memorandum o razumevanju, u cilju jačanja saradnje i postizanja sigurnosti snabdevanja prirodnim gasom na tržištima dve zemlje.

Memorandum su potpisali generalni direktor JP

„SRBIJAGAS“ Dušan Bajatović i generalni direktor grčke kompanije „DEPA“ Konstantinos Ksifaras.

Tim dokumentom utvrđuju se okviri za buduću saradnju dve kompanije u oblasti snabdevanja odnosno kupoprodaje prirodnog gasa, optimizacije korišćenja transportnih kapaciteta i mogućnosti korišćenja kapaciteta LNG terminala u Grčkoj, kao i u pogledu skladištenja prirodnog gasa i budućih kapitalnih investicija u ovoj oblasti. Pre potpisivanja memoranduma, u zgradi Srbijagasa u Beogradu, održan je radni sastanak delegacija Srbijagasa i „DEPA“, kojem su prisustvovali najviši predstavnici menadžmenta dve kompanije.

Veliku pažnju kompanija „Srbijagas“ i svi nadležni državni organi usmerili su na završetak realizacije projekta gasne interkonekcije između Srbije i Bugarske. Tokom letnjih meseci u više navrata gradilište kod mesta Trupale kraj Niša, obilazili su predstavnici resornog ministarstva i generalni direktor Srbijagasa.

Tako je, nakon posete i obilaska radova, ministarka rudarstva i energetike Dubravka Đedović Handanović

istakla da očekuje maksimalno zalaganje svih učesnika u projektu kako bi gasovod bio završen u roku, odnosno tokom oktobra tekuće godine.

- Izgradnja gasne interkonekcije Srbija-Bugarska strateški je važan projekat u gasnom sektoru, ali i u našoj energetici uopšte, jer će obezbediti dodatni pravac snabdevanja gasom i veću sigurnost snabdevanja ovim energentom, rekla je tom prilikom ministarka.

A o rezultatima poslovanja Srbijagasa u prvoj polovini godine, bilo je reči na sednici Nadzornog odbora kompanije krajem jula, kada su usvojeni Periodični finansijski izveštaji preduzeća za period 01.01-30.06.2023. godine, kao i Izveštaj o realizaciji godišnjeg Programa poslovanja u prvoj polovini godine. Sednici je predsedavao predsednik Nadzornog odbora profesor doktor Muamer Redžović, a prisutni su bili i članovi menadžmenta kompanije.

Na početku rada, prisutnima je predstavljen novi član Nadzornog odbora JP „SRBIJAGAS“ Veljko Kovačević, koga je na ovu funkciju imenovala Vlada Republike Srbije.

Članovi Nadzornog odbora, prilikom usvajanja izveštaja u okviru dnevnog reda, upoznati su sa rezultatima poslovanja JP „SRBIJAGAS“ u prvih šest meseci, a tom prilikom istaknuto je da su sigurno snabdevanje tržišta prirodnim gasom i strateški investicioni projekti, kao i pozitivan finansijski rezultat u vidu poslovne i neto dobiti, obeležili i ovaj izveštajni period. I dalje su intenzivne aktivnosti na obezbeđenju potrebnih zaliha gasa i punjenju skladišta u Banatskom Dvoru.

U navedenom periodu nastavljena je izgradnja gasovoda na teritoriji Republike Srbije i stvaranje uslova za diversifikaciju pravaca snabdevanja, adekvatnu gasovodnu infrastrukturu i buduće sigurno snabdevanje potrošača prirodnim gasom. Preduzete su i sve potrebne aktivnosti i moguće mere u pogledu efikasnosti naplate potraživanja i održavanja likvidnosti preduzeća. Svi zaposleni, zajedno sa menadžmentom i Nadzornim odborom preduzeća, uz kontinuiranu saradnju sa Osnivačem i ministarstvima, doprineli su pozitivnom poslovanju i ostvarenju poslovne i neto dobiti. Dobre rezultate poslovanja kompanije istakao je, osvrćući se na usvojene izveštaje, predsednik Nadzornog odbora prof. dr Muamer Redžović, rekavši da su oni odlični, imajući u vidu uslove u kojima je preduzeće poslovalo. On je posebno naglasio značaj još većeg stepena naplate potraživanja i intenziviranja investicionih aktivnosti za buduće poslovanje preduzeća, ali isto tako i neophodnost kadrovskog jačanja kompanije i stvaranja uslova za bolji materijalni položaj zaposlenih Srbijagasa.

Kada je reč o novim i važnim projektima, recimo najpre da je u razgovoru za dnevni list „Novosti“, generalni direktor Dušan Bajatović izjavio da „Srbijagas“ predlaže da se izgradi potpuno novi gasovod od juga do severa zemlje. Prema njegovim rečima, osnove za takav projekat postoje pošto je pri kraju izgradnja gasne interkonekcije između Srbije i Bugarske, koja će obezbediti dodatne pravce snabdevanja naše zemlje gasom iz Azerbejdžana i sa

grčkih terminala za tečni naftni gas, dok se planira i povezivanje sa Severnom Makedonijom, a očekuje se i da će privreda nastaviti da povećava potrošnju gasa. Zbog svega toga, Bajatović kaže da je predlog da se gradi potpuno novi gasovod od Niša do Horgoša, koji bi, zbog razvijenosti mađarskog transportnog sistema, omogućio da se uspostavi dvosmerni gasovod velikog kapaciteta do Baumgartena u Austriji, i sa druge strane do Grčke, odnosno Turske.

U vezi sa projektom gasifikacije Republike Srbije, za ovaj kvartalni izveštaj izdvajamo informaciju da je direktor Srbijagasa potpisao Ugovor o izgradnji novog gasovoda sa predsednikom opštine Zvezdara Vladanom Jeremićem i sa strateškim partnerom, preduzećem „DM invest“. Potpisivanju tog dokumenta prisustvovao je potpredsednik Vlade i ministar finansija Siniša Mali, koji je istakao da je to velika vest za građane Beograda i Zvezdare.

- Mali Mokri Lug, Veliki Mokri Lug, Mirijevo, Zeleno brdo i potez oko Zvezdarske šume će dobiti gas, a cela Zvezdara će u narednih godinu i po dana biti pokrivena gasnom mrežom. 17 godina se čekalo na nastavak radova, rečeno je tada i istaknuto da su obezbeđene dovoljne količine gasa za predstojeću grejnu sezonu! grejnu sezonu!

ЕНЕРГИЈА која нас спаја

ЈП "СРБИЈАГАС", Нови Сад
Булевар ослобођења 69, 21000 Нови Сад, Србија
ТЕЛ + 381 21 481 1004 / + 381 21 481 2703 / ФАКС + 381 21 481 1305
www.srbijagas.com

Obeležene dve decenije rada u Srbiji

Centralni događaj ove godine, 20 godina rada LUKOIL SRBIJA je obeležila svečanim programom u Teatru i operi „Madlenijanum“ 28. septembra. Ovu proslavu su svojim prisustvom uveličali glavni izvršni direktor PAO „LUKOIL“ Vadim Varabjov, potpredsednik za personal i socijalnu politiku Anatolij Moskalkenko, pomoćnik glavnog izvršnog direktora PAO „LUKOIL“ Vladimir Bagdasarov, ambasador RF u Beogradu Aleksandar Bocan-Harčenko, predstavnici diplomatskog kora, državne uprave, poslovni partneri i kolektiv Društva. Ovom prilikom je naracijom i slikom predstavljeno poslovanje našeg Društva, njegovo napredovanje kroz istoriju, društvena odgovornost i uloga u povezivanju kolektiva regiona.

Vadim Varabjov je istakao da je ovo značajan datum u istoriji kompanije. „Za dve decenije rada Beograd je postao centar našeg biznisa na Balkanu i danas koordinira i operacijama u Severnoj Makedoniji, Crnoj Gori i Hrvatskoj. Kompanija je u Srbiji stvorila mrežu od preko 100 benzinskih stanica, uspostavila veleprodaju visokokvalitetnih naftnih derivata i maziva LUKOIL. Od 2003. godine obim naših investicija samo u razvoj maloprodajne mreže u Srbiji premašio je 250 miliona dolara. Treba istaći da je za ovo vreme LUKOIL postao krupan poslodavac, jer obezbeđuje posao za oko hiljadu ljudi“.

On je napomenuo da kao i u svim regionima prisustva kompanije, i u Srbiji važe visoki standardi socijalne odgovornosti te da je od kraja 2021. godine na snazi novi kolektivni ugovor sa Samostalnim

sindikatom LUKOIL SRBIJA. „Samo za poslednje tri godine u Srbiji je realizovano preko 25 humanitarnih projekata, usmerenih na pomoć deci i mladima Srbije. Kompanija finansira kupovinu opreme, modernizaciju i opremanje medicinskih ustanova. Zaposleni Društva aktivno učestvuju u društveno značajnim akcijama za zaštitu životne sredine i događajima koji podržavaju srpsku kulturu. Želim da se zahvalim celom našem kolektivu na uspešnom radu i doprinosu jačanju međunarodne pozicije LUKOIL-a“, kazao je glavni izvršni direktor PAO „LUKOIL“.

Ambasador Ruske Federacije u Beogradu Aleksandar Bocan-Harčenko je čestitao kompaniji jubilej, podsetivši da je u Srbiju stigla u jednom od najsloženijih trenutaka nakon NATO bombardovanja, kada je bilo neophodno da se obnovi ekonomija zemlje, ali da je LUKOIL istrajao na tržištu i uspeo kao pouzdan partner države i njenih građana.

Direktor „LUKOIL SRBIJA“ d.o.o. Beograd Denis Rjupin se zahvalio matičnoj kompaniji LUKOIL na jedinstvenoj prilici da radi na prijateljskom tržištu Republike Srbije te svim dragim partnerima na timskom radu i ogromnom doprinosu ukupnom rezultatu. „20 godina je dug period u istoriji LUKOIL SRBIJA tokom kojeg je urađeno mnogo potrebnog i važnog i na sve to možemo da budemo ponosni. Istovremeno, 20 godina u razmerama istorije srpskog tržišta je kratak i svetao trenutak, za kojim će slediti mnoge godine mukotrpnog rada u cilju dostizanja ambicioznih ciljeva“. U ime celog tima

LUKOIL SRBIJA on je istakao spremnost i rešenost da se postignu novi visoki rezultati.

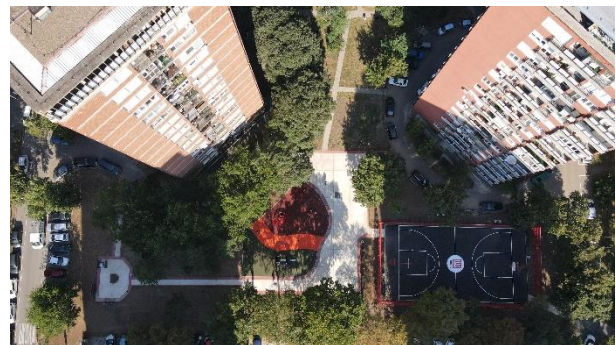
Svečanost je dobila poseban sjaj nastupom Zemunskog kamernog orkestra i Studijskog hora „Zvon“ pod dirigentskom palicom Đorđa Stankovića uz učešće solista Opere Narodnog pozorišta Branislave Podrumac i Siniše Radina.

Ovaj muzički mozaik pod palicom našeg poznatog dirigenta je na vrlo pristupačan i svež način poveo publiku širom sveta po zemljama i kontinentima u kojima radi kompanija LUKOIL kroz numere klasične, popularne, filmske i etno muzike uz bravijature prestižnih muzičara i pevača.

Park za sve generacije

LUKOIL SRBIJA je realizovala društveno odgovorni projekat rekonstrukcije parka u Novom Beogradu.

Obnova parka u Bloku 21 obuhvatila je kompleksne radove na izgradnji dečjeg igrališta i košarkaškog terena te uređenju kutka za miran odmor, kao i ozelenjavanju teritorije.

Novo dečje igralište će obradovati mališane različitim rekvizitima i razvojnim igrama. Na prostoru za miran odmor ugrađen je šah sto. Duž staza je postavljen udoban parkovski mobilijar. Započeto je ozelenjavanje teritorije. Ove jeseni će biti obavljena sadnja preko dvesta različitog dekorativnog žbunja i drveća. Svi radovi su izvedeni u skladu sa propisanim standardima i pravilnicima o bezbednosti korisnika.

Projekat je realizovan u skladu sa Sporazumom o saradnji koju LUKOIL SRBIJA i Grad Beograd neguju od 2016. godine u cilju podrške gradskim projektima i inicijativama od značaja u oblasti kulture, ekologije, sporta i socijalnih programa.

Podrška LUKOIL SRBIJA za humanitarne projekte

Uz finansijsku podršku LUKOIL SRBIJA tokom jula i avgusta ove godine na Zlatiboru je održana 119 „Škola životnih veština“ i „Škola roditeljstva“ za osobe sa smetnjama u razvoju i njihove roditelje. Programe koje je sprovela humanitarna organizacija „Dečje srce“ je pohađalo 37 dece i mladih osoba sa smetnjama u razvoju, kao i 10 roditelja.

Ovi programi imaju za cilj da na zanimljiv i prihvatljiv način osobama sa smetnjama približe programske sadržaje koji će im pomoći da se pripreme za samostalan život. Istovremeno osnažuju roditelje kao pojedince i obezbeđuju mrežu seocijalne podrške.

20

ГОДИНА У СРБИЈИ

20

LUKOIL

REDAKCIJA:

Glavni i odgovorni urednik: Stefan Despotović

Izvršni urednik: Dušan Daković

Novinar, stručni saradnik: Vladimir Spasić

Email: nnkspress@wpcserbia.rs

COBISS.SR-ID 215040012